

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

EMILIA JOKELA

Ylisukupolviset ilmiöt ja pärjäävyyden vahvistaminen

KIRJALLISUUSKATSAUS

HOITOTYÖN TUTKINTO-OHJELMA
2022

Tekijä Jokela Emilia	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä 4/2022
	Sivumäärä 35	Julkaisun kieli Suomi
Julkaisun nimi Ylisukupolviset ilmiöt ja pärjäävyyden vahvistaminen - kirjallisuuskatsaus		
Tutkinto-ohjelma Hoitotyön tutkinto-ohjelma		
Tiivistelmä <p>Tässä työssä tarkasteltiin ylisukupolvisuuden ilmiötä sekä sitä, minkälaisin keinoin voidaan puuttua sukupolvelta toiselle siirtyvien asioiden periytymiseen ja näin ollen tukea pärjäävyyttä. Opinnäytetyön tavoitteena oli analysoida aiheesta olevaa teoriaa ja tutkimustietoa, sekä luoda kuvaus työn tilaajalle eli Satakunnan ammattikorkeakoululle ylisukupolvisuuden käsitteestä ja siihen liittyvistä ilmiöistä. Opinnäytetyön tarkoituksena oli tuottaa kuvaileva kirjallisuuskatsaus ylisukupolvisuuden käsitteestä jo olemassa olevan tiedon avulla.</p> <p>Opinnäytetyön tutkimusmenetelmänä käytettiin kuvailevaa kirjallisuuskatsausta. Aineisto rajattiin vuosiin 2011-2021 ja se koostuu suomenkielisistä tutkimuksista. Kaikki tutkimukset liittyivät opinnäytetyön aiheeseen. Tutkimusten laatua arvioitiin CASP-laadunarviointimenetelmällä.</p> <p>Tutkimuksista nousi esiin erilaisia ylisukupolvisuuden ilmiöitä, sekä keinoja miten voidaan ennaltaehkäistä näitä ylisukupolvisia ilmiöitä ja tukea pärjäävyyttä. Tutkimustulosten pohjalta voidaan todeta, että aihe on tärkeä ja yhä ajankohtainen. Näin ollen sitä tulisi vielä tutkia ja kehittää, löytäen myös uusia ratkaisuja ongelmiin.</p>		
Avainsanat Ylisukupolvisuus, sosiaalinen perimä, ennaltaehkäisevä, pärjäävyys, kuvaileva kirjallisuuskatsaus		

Author Jokela Emilia	Type of Publication Bachelor's thesis	Date 4/2022
	Number of pages 35	Language of publication: Finnish
Title of publication Over-generational phenomena and strengthening resilience - literature review		
Degree programme Nursing		
Abstract This work looked at the phenomenon of overgeneration and the ways in which it can be taken to address the inheritance of matters passed down from generation to generation and thus to support coping. The aim of the thesis was to analyse theory and research data on the subject, and to create a description of the concept of supergeneration and related phenomena for the client of the work, satakunta University of Applied Sciences. The purpose of the thesis was to produce a descriptive literature review of the concept of overgeneration using existing knowledge. A descriptive literature review was used as the research method for the thesis. Material was limited to 2011-2021 and consists of Finnish-language studies. All studies related to the topic of the thesis. The quality of the studies was assessed using the CASP quality assessment method. The studies revealed various phenomena of overgeneration, as well as ways to prevent these over-generational phenomena and support coping. On the basis of the results of the research, it can be concluded that the subject is important and still topical. It should therefore be further studied and developed, also finding new solutions to the problems.		
Key words Overgeneration, social heritage, preventive, coping, descriptive book review		

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS	6
2.1 Ylisukupolvisuus.....	6
2.2 Pärjäävyys	7
2.3 Lapset puheeksi menetelmä	7
3 TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	8
4 OPINNÄYTETYÖN MENETELMÄ.....	8
4.1 Kuvaileva kirjallisuuskatsaus.....	8
4.2 Aineiston analyysi.....	10
5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN	10
5.1 Aineiston rajaaminen	10
5.2 Aineiston keruu ja aineiston valinta	11
5.3 Kirjallisuuskatsauksen aineiston esittely.....	13
6 YLISUKUPOLVISESTI PERIYTYVÄT ILMIÖT	16
6.1 Terveys ja mielenterveys.....	16
6.2 Koulutus- ja tulotaso	17
6.3 Köyhyys ja syrjäytyminen.....	17
6.4 Kaltoinkohtelu ja väkivalta	18
7 YLISUKUPOLVISUUDEN PERIYTYMISEN KATKAISEMINEN.....	19
7.1 Palvelut.....	19
7.2 Tiedon lisääminen.....	19
7.3 Ammattitaidon kehittäminen.....	20
7.4 Asiakkaan kohtaaminen	20
8 TULOKSET	21
8.1 Pärjäävyyden vahvistaminen.....	21
8.2 Tulosten tarkastelu	23
9 POHDINTA	24
9.1 Johtopäätökset ja pohdinta	24
9.2 Eettisyys ja luotettavuus.....	25
9.3 Opinnäytetyöprosessin kuvaus ja ammatillinen kasvu	26

LÄHTEET

LIITTEET

1 JOHDANTO

Ylisukupolvisuus voidaan kuvata niin, että asioita periytyy tai niitä opitaan ja ne siirtyvät suvussa sukupolvelta toiselle. Tällaisia asioita voivat olla erilaiset ominaisuudet, jotka yleensä nähdään ongelmallisina. Kuitenkin tulee muistaa, että yhtä lailla hyvät asiat periytyvät. (Mielenterveystalo.fi www-sivut; Kallio ym., 2020, s. 180-185.) Aihe on tärkeä, sillä ylisukupolvisuuden periytymiseen halutaan vaikuttaa. Halutaan myös löytää keinoja puuttua ylisukupolvisten ongelmien katkaisemiseen, sekä vahvistaa pärjäävyyttä. Tutkimuksissa on osoitettu ylisukupolvisuuden huono-osaisuuden ja ongelmien periytyminen. Ylisukupolvisuudessa puhutaankin usein nimenomaan ongelmien periytymisestä ja pärjäävyyden taidoista. Tulee kuitenkin muistaa, että ylisukupolvisesti periytyy myös hyviä asioita. (Nousiainen ym., 2016, s. 11-17.)

Lapset puheeksi menetelmä vastaa pärjäävyyden taitoihin, joten sitä olisi mahdollista hyödyntää ongelmien periytyminen ehkäisyssä. Lapset puheeksi menetelmä vahvistaa pärjäävyyttä, joten se voisi olla keino ja ratkaisu tähän, jolloin saadaan periytyvyys katkaistuksi. Lapset puheeksi menetelmä on tehty työkaluksi tukemaan lasten ja perheiden pärjäävyyttä. (Mielenterveystalo.fi www-sivut.)

Opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa kirjallisuuskatsaus ylisukupolvisuuden käsitteestä. Tässä työssä tarkastellaan ylisukupolvisuuden ilmiötä sekä sitä, minkälaisin keinoin voidaan puuttua ylisukupolvisuuden asioiden periytymiseen ja näin ollen tukea pärjäävyyttä. Opinnäytetyön tavoitteena on analysoida aiheesta olevaa teoria ja tutkimustietoa, sekä luoda kuvaus työn tilaajalle eli Satakunnan ammattikorkeakoululle ylisukupolvisuuden käsitteestä ja siihen liittyvistä ilmiöistä.

2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

2.1 Ylisukupolvisuus

Ylisukupolvisuuden määrittelemisen on yksinkertaisuudessaan sitä, että peritään ominaisuuksia tai opitaan tapoja vanhemmilta. Ylisukupolvisuudella tarkoitetaan ilmiöiden sukupolvelta toiselle siirtymistä. Näin ollen sosiaalinen perimä on myös vaihtoehtoinen termi kuvaamaan ylisukupolvisuutta, puhutaan siis myös sosiaalisesta periytymisestä. Erilaiset sosiaaliset ongelmat voivat siirtyä sukupolvelta toiselle. Viimekädessä evoluution kautta valikoitunut biologinen perimä on geenien ehdollistamaa. Geneettiset tekijät selittävät ilmiöstä vain osan. Ja ylisukupolvisuuden ilmiöitä toiselle sukupolvelle välittävät sosiaaliset, sekä evoluutioon kytkeytyvät mekanismit. Tapahduma ei siis ole ennalta määritelty, eivätkä näin ollen lasten aikuisuuden asemat ole ennalta määrättyjä. Sosiaalinen perimä voi rakentua perheiden toimintatapojen, sekä yhteiskunnan institutionaalisen rakenteen välisessä vuorovaikutuksessa, ja tällöin yksilöllisten ja yhteiskunnallisten tekijöiden vaikutus on läsnä. Ylisukupolvisella huono-osaisuudella tarkoitetaan sitä, että kasaantunut kurjuus, siirtyy erilaisten mekanismien kautta vanhemmilta lapsille. (Kallio ym., 2020, s. 180-185; Saari ym., 2020, s. 21-22.)

Yleensä puhutaan ongelmien sukupolvisuudesta, mutta myös pärjäävyyden taidot voivat siirtyä ylisukupolvisesti. Vaikka ylisukupolvisuudesta puhuttaessa, siihen usein liitetään negatiivisia ajatuksia, tulee myös muistaa, ettei kyse ole ainoastaan negatiivisesta ilmiöstä. Erilaiset hyvät taidot, tavat ja piirteet periytyvät yhtä lailla sukupolvelta toiselle. Ylisukupolvisuudella on merkitystä ihmisten ja perheiden, sekä yhteiskunnan ja kulttuurin olemassaoloon ja kehitykseen. Ylisukupolvisuus ei ole vain yksilön tai perheiden ongelmana, vaan se voi muodostua ongelmaksi myös yhteiskunnan näkökulmasta. Jos siis ongelmien ennaltaehkäisy epäonnistuu, eikä ylisukupolvisuuden kierre tule katkaistuksi, muodostuu se näin yhteiskunnan näkökulmasta ongelmaksi. (Mielenterveystalo.fi www-sivut.) Tutkimusta ylisukupolvisuudesta on tehty jo huomattavasti ja kiinnostus ilmiötä kohtaan on kasvanut valtavasti. (Nousiainen ym., 2016, s. 11-17, 11).

2.2 Pärjäävyys

Pärjäävyys syntyy useasta tekijästä, joita ovat myönteinen asenne, kiinnostuneisuus, johdonmukaisuus, keskusteleva ja kuunteleva ohjaus, koettu hyväksyntä, sekä kannustavuus. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos [www-sivut](#); Lapset ja perheet, 2020.) Se on niitä arkisia asioita, jotka merkittävästi vaikuttavat perheen mielenterveyteen, sekä suojaavat lapsia muutoksissa ja vaikeuksissa. Käsitteenä pärjäävyys onkin hyvin moninainen. Se muodostuu sekä yksilöön, että ympäristöön liittyvien eri tekijöiden summasta. Pärjäävyyttä on se, että asiat sujuvat riittävän hyvin ja jokaiselle perheelle se onkin erilaista. Jotta perhettä on mahdollista ymmärtää ja tukea, tulisi olla tietoa perheen pärjäävyydestä, sekä mielenterveyden vahvistamisesta. (Mieli.fi [www-sivut](#); Mitä ovat toimiva arki ja pärjäävyys perheissä, 2021.)

2.3 Lapset puheeksi menetelmä

Lapset puheeksi menetelmä on kehitetty työkaluksi tukemaan lasten ja perheiden pärjäävyyttä erilaisissa arjen muutoksissa tai vaikeuksissa. Tällaisia muutoksia voivat olla esimerkiksi lasten koulunkäyntiin liittyvät tai vanhempien työ- tai terveystilanteeseen liittyvät muutokset tai huolet. Menetelmää käytetään myös ennaltaehkäisevästi, sekä maailmanlaajuisesti. Menetelmän tarkoituksena on ennakoivasti estää vaikeuksien kaatuminen ja siirtyminen sukupolvelta toiselle. Lapset puheeksi työskentelyn tarkoituksena ei ole hoitaa, vaan tukea suotuisaa kehitystä ja ennaltaehkäistä ongelmia. (Mielenterveystalo.fi [www-sivut](#); Mieli ry [www-sivut](#), 2021.) Jotta eriarvoisuuden vähentämiseen pystytään vaikuttamaan ja syrjäytymistä ehkäistä, on lasten ja nuorten kehitysedellytykset turvattava. Turvataan siis erilaisten kehitysympäristöjen toiminta. Lapsiköyhyyden vähentäminen ja lasten tasa-arvon toteutuminen on tärkeää ja tehokain tapa niiden toteutumiseen onkin kaikille tarjottavat ja toisiaan täydentävät palvelujärjestelmät. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos [www-sivut](#); Lapset ja perheet, 2020.)

3 TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Kirjallisuuskatsauksen tarkoituksen ja tutkimusongelman määrittäminen ovat ensimmäinen ja pohjan luomisen kannalta tärkeä vaihe. Suunnan koko prosessille antaa katsauksen tarkoituksen määrittelemisen. Jos tutkimuskysymys on liian laaja, tuottaa se vaikeuksia liian suuren aineiston takia. Valittuun aiheeseen nähden hyvä tutkimusongelma tai tutkimuskysymys on olennainen, mutta ei liian tiivistetty ja siihen on löydyttävä vastauksia kirjallisuudesta. (Stolt ym., 2015, s. 24.) Koska aiheesta on saatavilla tutkittua tietoa melko vähän, on kirjallisuuskatsaus hyvä tapa lähestyä aihetta ja tarkastella aiempaa tutkimustietoa.

Opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa kuvaileva kirjallisuuskatsaus ylisukupolvisuuden käsitteestä jo olemassa olevan tiedon avulla. Tässä työssä tarkastellaan ylisukupolvisuuden ilmiötä sekä sitä, minkälaisin keinoin voidaan puuttua sukupolvelta toiselle siirtyvien asioiden periytymiseen ja näin ollen tukea pärjäävyyttä. Opinnäytetyön tavoitteena on analysoida aiheesta olevaa teoria ja tutkimustietoa, sekä luoda kuvaus työn tilaajalle eli Satakunnan ammattikorkeakoululle ylisukupolvisuuden käsitteestä ja siihen liittyvistä ilmiöistä. Kirjallisuuskatsauksen avulla haen vastauksia seuraaviin tutkimuskysymyksiin.

Tutkimuskysymykset:

1. Minkälaisia asioita periytyy ylisukupolvisesti?
2. Minkälaisin keinoin pärjäävyyttä voidaan tukea?

4 OPINNÄYTETYÖN MENETELMÄ

4.1 Kuvaileva kirjallisuuskatsaus

Kirjallisuuskatsaus on menetelmä, jossa tutkitaan jo aiemmin tehtyjä tutkimuksia. Kirjallisuuskatsaukset voidaan karkeasti jakaa kolmeen muotoon, joita ovat kuvaileva ja

systemaattinen kirjallisuuskatsaus, sekä kvalitatiivinen meta-analyysi. Kirjallisuuskatsaukseni tyypiksi valikoitui kuvaileva kirjallisuuskatsaus, joka on kirjallisuuskatsauksista yleisimmin käytetty muoto erityisesti hoito- ja terveystieteellisessä tutkimuksessa. Sille ominaista on käytettyjen aineistojen laajuus, eikä aineiston valintaa rajaa metodiset säännöt tai sitä määrittelevät tarkat rajaukset. Kirjallisuuskatsauksessa ilmiötä on tarkoitus selvittää laaja-alaisesti, eli tarkastellaan ilmiöstä jo olemassa olevaa tutkimustietoa, selvitetään keskeiset käsitteet tai mitä siitä jo tiedetään. Tehtävänä on kuvata käsitteen kaikki ulottuvuudet. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus voidaan jakaa vielä kahteen erilaiseen muunnelmaan, toinen on narratiivinen ja toinen integroiva katsaus. (Salminen, A. 2011, s. 4-8).

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus voidaan jakaa neljään eri vaiheeseen, ensimmäisessä vaiheessa muodostetaan tutkimuskysymykset. Tutkimuskysymyksen tarkoituksena on ohjata koko tutkimusprosessia, ja näin ollen se onkin keskeinen tekijä koko prosessin ajan. Tutkimuskysymyksen muodostamisen jälkeen valitaan aineisto. Tutkimuskysymys taas ohjaa aineiston valinnassa ja tarkoitus on saada mahdollisimman sopiva aineisto tutkimuskysymykseen vastaamisen kannalta. Aineistoa käydään läpi ja aloitetaan kuvailun rakentaminen, sekä lopuksi tarkastellaan tuotettua tulosta. Yhdistetyn kokonaisuuden luominen valitusta aineistosta on se, mihin tutkittavan ilmiön kuvailun vaiheessa pyritään. Viimeisessä vaiheessa tuloksia tarkastellaan. Kirjallisuuspohjaisesta työstä huolimatta on hyvä, että työ sisältää myös omaa pohdintaa tuotetusta tuloksesta. Lisäksi tulosten tarkasteluvaiheessa tulisi olla käsiteltynä tutkimuksen luotettavuutta ja eettisyyttä. Kuvailevalle kirjallisuuskatsaukselle tyypillistä on, että vaiheet etenevät päällekkäin. (Kangasniemi ym., 2013, s. 291–301.)

Valitsin kahdesta lähestymistavasta integroidun kirjallisuuskatsauksen, jossa halutaan selittää tutkittavaa ilmiötä mahdollisimman laaja-alaisesti. Aiemmin tutkitusta aiheesta voidaan integroivan kirjallisuuskatsauksen avulla kasvattaa uutta tietoa. (Salminen, A. 2011, s. 6-8.) Integroiva kirjallisuuskatsaus tuottaa menetelmänä tutkimuksen kohteena olevasta käsitteestä tai aiheesta, yleensä melko laajan ja syvällisen ymmärryksen. Tutkimuksen kohteena olevasta aiheesta voidaan saada suuri otos, sillä integroiva katsaus ei rajaa tutkimusaineistoa erityisen tarkasti. Se on laajin katsaus-tyyppi. Integroidulle kirjallisuuskatsaukselle tyypillistä on prosessimaisuus, joka sisältää viisi vaihetta. Näitä vaihteita ovat yleisimmin nimettynä tutkimusongelman

nimeäminen, analysoitavan aineiston keruu, aineiston laadun arviointi, aineiston analysointi ja tulkinta sekä tulosten esittäminen. (Stolt ym., 2015, s.13.)

4.2 Aineiston analyysi

Tutkijan tulee tehdä valinta, kuinka aikoo aineiston käsitellä ja tulokset esittää. Tutkitavasta ilmiöstä on tarkoitus tuottaa mahdollisimman kattava ja luotettava kokonaiskuva, tämä on aineiston käsittelyn tarkoitus. Käsittelymenetelmän valinta tulisi olla perusteltavissa ja aineiston käsittelyn tulisi vastata katsauksen tarkoitukseen. (Stolt, ym., 2015, s. 83-94.) Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen menetelmän ytimenä on sen käsittelyosan rakentaminen. Tutkimuskysymykseen pyritään vastaamaan harkitun aineiston tuottamana laadullisena kuvailuna, sekä uusien johtopäätösten tekemisenä. Sisältöä yhdistetään ja analysoidaan kriittisesti kuvailussa. Kun aikaisempaa tutkimusta tarkastellaan, voi syntyä uusia tulkintoja, kuitenkin tarkoittamatta muuttaa aikaisempaa tietoa. Uusi tulkinta siis syntyy ja näin se yhdistetään muuhun olennaiseen tietoon tutkimuskysymyksen kannalta. (Kangasniemi., ym. s. 296.)

5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

5.1 Aineiston rajaaminen

Aineiston valinnan rajaamiseksi laadin sisäänotto- ja poissulkukriteerejä. Hyväksyttävän aineiston valintaan vaikuttivat otsikko, tiivistelmä, sekä koko tekstin sisältö. Aineiston tuli olla enintään kymmenen vuotta vanhoja, eli mukaan hyväksyttiin vain vuosien 2011-2021 välillä julkaistut aineistot. Aineistoksi ei hyväksyty mukaan AMK- tai YAMK-tasoisia opinnäytetöitä, sekä ei tieteellisiä julkaisuja. Mukaan valikoituivat tieteelliset tutkimukset ja kirjat, jotka käsitelivät ylisukupolvisuutta tai sosiaalista pe-riytyvyyttä. Hakuun hyväksyttiin vain suomen- ja englanninkielisiä tutkimuksia. Kansainvälisten tietokantojen kokoteksti tuli olla nähtävillä sähköisessä muodossa ja saatavilla ilmaiseksi. Alla olevassa taulukossa (taulukko 1) ovat esitetty sisäänotto- ja poissulkukriteerit.

Taulukko 1. Sisäänotto- ja poissulkukriteerit

Sisäänottokriteerit	Poissulkukriteerit
Julkaistu vuonna 2011-2021	Ennen vuotta 2011 julkaistut
Kansainvälisissä tietokannoissa koko tekstin tulee olla saatavilla	Kansainvälisissä tietokannoissa koko teksti ei ole saatavilla ilmaiseksi
Tutkimusartikkelit, tieteelliset tutkimukset, julkaisut, kirjat, väitöskirjat	AMK- ja YAMK-tasoiset opinnäytetyöt, ei-tieteelliset julkaisut
Aineiston sisältö vastaa tutkimuskysymykseen	Aineiston sisältö ei vastaa tutkimuskysymykseen
Julkaisukieli suomi tai englanti	Julkaisukieli muu kuin suomi tai englanti

5.2 Aineiston keruu ja aineiston valinta

Aineiston haku aloitettiin etsimällä sopivia hakusanoja, käytetyt hakusanat löytyvät liitteestä 1 (LIITE 1). Aineiston hakuun ja rajaamiseen on käytetty seuraavia käsitteitä: ylisukupolvisuus, ylisukupolvinen, sosiaalinen perimä, sosiaalinen periytyvyys ja ennaltaehkäisevä. Tiedonhaussa käytettyjä suomenkielisiä tietokantoja ovat Medic, Samk Finna ja Google Scholar. Kansainvälisen aineiston tiedonhakuun käytettiin Cinahl ja PubMed tietokantoja. Nämä tietokannat koettiin luotettaviksi ja olivat helpokäyttöisiä ja saatavilla kätevästi Satakunnan ammattikorkeakoulun kirjaston nettisivujen kautta. Haut rajattiin mahdollisuuksien mukaan sisään- ja poissulkukriteerien osoittamin tavoin, kuitenkin mukaan valittiin vain sisäänottokriteerein täyttävät vaihtoehdot. Käytössäni oli myös manuaalinen haku.

Medicissä käytettynä hakulausekkeena toimi ylisukupolvi* OR "sosiaalinen perimä" OR "sosiaalinen periytyvyys", joka rajattiin vuosiin 2011-2021. Haulla löytyi 8 tulosta, joista yhtään ei valittu, sillä tuloksista mikään ei käsitellyt aihetta juuri millään tavalla. Google Scholar tietokannassa on käytetty hakulausekkeena (ylisukupolvinen OR ylisukupolvisuus OR "sosiaalinen perimä" OR "sosiaalinen periytyvyys") AND (ennaltaehkäisy OR ehkäisy OR ehkäiseminen OR ennaltaehkäisevä OR ehkäisevä OR ennakoiva) -opinnäytetyö -gradu, jolla löytyi 260 tulosta. Google Scholarissa käytettiin hakulausekkeena myös (ylisukupolvisuus OR ylisukupolvinen OR "sosiaalinen perimä" OR "sosiaalinen periytyvyys") AND (ennaltaehkäisy OR ehkäisy OR ehkäiseminen OR ehkäisevä OR ennakoiva) AND (puuttuminen OR keinot OR

vaikuttaminen OR interventiot) -opinnäytetyö -gradu, jolla tuloksia saatiin 231 tulosta. Näistä kuitenkin kaikki vastasivat samoja, jotka löytyivät jo aiemmalla laajemmalla haulla. Samk Finna kirjaston kokoelmista saatiin 20 hakutulosta, lausekkeella ylisukupolvi* OR "sosiaalinen perimä" OR "sosiaalinen periytyvyys".

Haun rajauksia tehdessäni en ottanut tarkoituksella huomioon juuri negatiivisia ominaisuuksia, sillä hakutuloksia oli muutoinkin mielestäni liian vähän. Joten päädyin valitsemaan kaikista tuloksista tarkastelun jälkeen työhöni sopivimmat. Jokaisesta tietokannasta kaikki hakutulokset käytiin ensin otsikon perusteella läpi, joista suurin osa saatiin tiputettua valinnasta jo näin pois. Otsikon perusteella valittujen aineistojen tiivistelmiin perehdyttiin, ja etsittiin näin sopivimmat vaihtoehdot oman työn etenemisen kannalta. Lopuksi tiivistelmien perusteella valitut materiaalit luettiin kaikkiaan läpi ja tehtiin lopullinen valinta, mitkä aineistot hyväksyttiin mukaan omaan työhön. Näihin perusteina toimivat omien tutkimuskysymyksien lähelle liittyvät aiheet ja niihin vastaaminen, sekä laatimieni sisäänottokriteerien täyttö. Valittuja aineistoja kertyi lopulta kuusi kappaletta, jotka täyttävät laaditut sisäänotto- ja poissulkukriteerit. Mukana ovat esimerkiksi tieteellinen artikkeli ja yliopistotason kandidaatintutkielma. Aineistoa hakiessani ja tarkastellessani päädyin valitsemaan vain suomenkielisiä lähteitä, sekä tutkimuksia. Kaikki valitut aineistot on arvioitu CASP-laadun arviointimenetelmää käyttäen, joka on oma arvioni käyttämieni tutkimusten laadusta.

Ensin materiaaleja läpi käydessä haettiin pelkistettyjä ilmauksia pitäen mielessä laaditut tutkimuskysymykset. Nämä suorat ilmaukset yhdisteltiin samankaltaisiin luokkiin, joista syntyivät alaluokat. Alaluokat ryhmiteltiin vielä yläluokkiin, joista muodostui yhteensä neljä pääluokkaa kumpaankin tutkimuskysymykseen vastaten. Pääluokiksi muodostuivat terveys ja mielenterveys, koulutus- ja tulotaso, köyhyys ja syrjäytyminen, sekä kaltoinkohtelu ja väkivalta. Toiseen tutkimuskysymykseen vastasivat luokat palvelut, tiedon lisääminen, asiakkaan kohtaaminen ja ammattitaidon kehittäminen. Alla taulukko (taulukko 2), jossa esimerkki aineiston pelkistämisestä.

Taulukko 2. Esimerkki analyysin vaiheista

Alkuperäinen ilmaus	Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka
”Nykytiedon valossa on kuitenkin mahdollista ja siksi äärimmäisen tärkeää tunnistaa kaltoinkohtelun riskitekijöitä varhain ja pyrkiä ennalta ehkäisemään kaltoinkohtelua tapahtumasta” (Rantanen & Paavilainen, s. 8).	Kaltoinkohtelun riskitekijöiden varhainen tunnistaminen on tärkeää, sekä näin ollen kaltoinkohtelun ennaltaehkäiseminen.	Varhainen tunnistaminen ja puuttuminen	Kokonaisvaltaisen työskentely	Asiakkaan kohtaaminen
”Vanhemmille oli tärkeää, että työskentelyyn oli enemmän aikaa ja vaikeista asioista sai puhua rauhassa” (Nousiainen, Petrelius & Ylikruka, s. 14).	Tärkeää on ajankanssa työskentely ja yksilön huomioiminen.	Kiireettömyys, aika ja luottamuksellinen suhde	Asiakkaan huomioiminen	Asiakkaan kohtaaminen

5.3 Kirjallisuuskatsauksen aineiston esittely

Kallio, Hautala ja Erola käsittelevät artikkelissaan vanhempien huono-osaisuuden yhteyttä lasten koulupudokkuuteen. Koulupudokkuudella tarkoitetaan sitä, että nuori ei jatka opiskelua peruskoulun jälkeen tai jättää opiskelut kesken. Se lisää riskiä kokea taloudellisia ja sosiaalisia ongelmia myöhemmin yksilön elämässä. Näitä ongelmia voivat olla esimerkiksi köyhyys, työttömyys, varhainen eläköityminen tai työmarkkinoista syrjäytyminen. Yhteiskunnallisen aseman on todettu ylisukupolvistuvan, mutta yleensä vanhempien asemaa on mitattu vain yhdellä yleisistä tekijöistä, kuten ammatti,

tulot tai koulutus. Tässä artikkelissa on käytetty useampia näistä tekijöistä mittaamaan kytköstä lasten koulupudokkuuteen. Tuloksista nähtiin, että lapsen todennäköisyyttä suorittaa toisen asteen tutkinto heikentää vanhempien vähävaraisuus. Kuitenkaan kaikki köyhien lapset eivät jää ilman toisen asteen tutkintoa, mutta todennäköisyys on suurempi kuin lasten, joiden vanhemmat eivät ole köyhiä. Myös sukupuolen havaittiin vaikuttavan koulupudokkuuteen. (Kallio, Hautala & Erola, s. 175-184.)

Ylisukupolvisen lapsen kaltoinkohtelun ehkäiseminen lasten ja perheiden palveluiden haasteena artikkelissa tarkastellaan, mitkä tekijät altistavat ja ylläpitävät ylisukupolvisuutta, sekä keinoja katkaista ylisukupolvinen kaltoinkohtelu. Puheista tekoihin julkaisu on laadittu käytettäväksi perhe- ja sosiaalipalveluiden asiakastyöhön. Jotta sukupolvelta toiselle siirtyvien ongelmien väliin päästäisiin ja kierre saataisiin katkaistuksi, vaatii se aikaa, luottamusta onnistumiseen, sekä vuorovaikutusta. Perheiden palvelut tulisi olla helposti saatavilla, mikä on ongelmien lievenemisen kannalta olennaista. Tärkeää on myös huomioida perheenjäsenet yksilönä, että perhe yhtenä kokonaisuutena. Tarvitaan myös uudenlaisia työtapoja ylisukupolvisuuden katkaisemiseksi. (Flinck & Paavilainen, 2016, s. 92-100.)

Rantanen & Paavilainen (2018) ovat laatineet oppaan lasten kaltoinkohtelun riskinarvioinnin tutkimus- ja kehittämishankkeen pohjalta, ja se perustuu lasten kaltoinkohtelun tunnistamisen ja ennaltaehkäisyn tutkimustietoon tapahtuen perheissä. Opas sisältää tietoa (BCAP) lomakkeen käytöstä, joka on nimetty perheen vointia kuvaavaksi lomakkeeksi. BCAP (Brief Child Abuse Potential) on mittari, joka arvioi lasten kaltoinkohtelun riskiä. Tarkoituksena hankkeen avulla luoda opas ammattilaisten käyttöön. Oppaassa hyödynnettiin tutkittua tietoa siitä, mitkä tekijät lapsessa tai vanhemmassa, elämäntilanteissa tai toiminnassa ovat riskinä lapsen terveille ja turvalliselle kasvulle. Opas antaa vastauksia myös siihen, minkälaisia oireita ja merkkejä kaltoinkohtelu aiheuttaa lapsessa, sekä minkälaisin menetelmin voidaan vähentää lasten kaltoinkohtelua. Tuloksina tulevat ilmi se, että perheet tarvitsevat yhä enemmän tukea ja tietoa erilaisista palveluista, sekä oikeuksista ja velvollisuuksista. Palveluiden tavoitteet, sekä eri tahojen lakisääteiset tehtävät nähdään olevan pimennossa kuluttajille. Asiakas on tärkeä huomioida yksilönä. Moniammatillisesta toimijuudesta on myös koettu olevan hyötyä.

Talonen (2021) kertoo tutkimuksessaan Huono-osaisuuden ylisukupolvisuus toimeentulotukea saavien nuorten aikuisten näkökulmasta, keskittyvänä erityisesti sosioekonomisten ja taloudellisten tekijöiden ylisukupolvistumiseen ja niiden vaikutukseen. Tavoitteena tutkimuksessa oli tutkia huono-osaisuuden ylisukupolvistumista toimeentulotukea saavien nuorten aikuisten näkökulmasta. Tarkoituksena oli kuvata riskitekijöiden vaikutusta huono-osaisuudessa ja mahdollisesti toimeentulotuen asiakkuudessa nuorta aikuista, sekä etsiä riskitekijöitä vanhemmuuden huono-osaisuuden ylisukupolvistumiselle. Aineistona on käytetty yhdeksää tieteellistä ja vertaisarvioitua tutkimusartikkelia. Tuloksista voitiin päätellä, että huono-osaisuuden ylisukupolvistumisen mekanismeja on vaikea tunnistaa. Eikä ylisukupolvistunut huono-osaisuus johdu vain taloudellisten ja aineellisten resurssien puutteesta perheessä.

Pekkarisen (2015) artikkelissa Arjen ja elämänhallinnan ongelmat lapsuudenperheissä – lastensuojelun näkökulma, tehtiin analyysi lasten lapsuudenperheen sosiaalisista ongelmista ja miten ilmiöitä kohdattiin lastensuojelun sosiaalityössä. Artikkelissa tarkasteltiin lapsiperheiden arkea ongelma näkökulmasta, keskityttiin lapsuudenperheen sosiaalisiin ongelmiin ja tarkasteltiin, kuinka näitä ilmiöitä kohdattiin lastensuojelun sosiaalityössä. Artikkelissa keskityttiin seuraaviin kysymyksiin, ”Millaista on elämänsiltoin, kun perheessä on runsasta alkoholinkäyttöä, mielenterveysongelmia tai vakavia taloudellisia ongelmia? Esiintyykö perheissä siltoin enemmän vakavia ristiriitoja? Entä heijastuvatko lapsuudenaikaiset vaikeudet omaan alkoholinkäyttöön, kiinnittymisen kokemuksiin, oman kodin riittäisyyteen tai taloudelliseen tilanteeseen?” Tuloksista tunnistettiin perheet, joissa ongelmat olivat kasaantuneet. Näihin perheisiin liittyi myös hyvin usein lastensuojelun sosiaalityö. Useat ongelmat lapsuudenperheessä tulivat esille uudelleen aikuisiässä heidän omassa perheissään aiheuttaen ylisukupolvisen ketjun. Asioihin tulisi puuttua herkemmin ja varmemmin, tuen tarjoamisen vahvistaminen asiakkaille, sekä ammattilaisten osaamisen kehittäminen ja resurssien lisääminen.

Saaren, Eskelisen & Björklundin teoksessa Raskas perintö lähestytään ylisukupolvisesti siirtyvää huono-osaisuutta sosiaalitieteellisestä ja yhteiskuntapoliittisesta näkökulmasta, sekä tarkastellaan ylisukupolvisen huono-osaisuuden puuttumisessa käytettäviä toimintamalleja. Vaikka Suomi on noussut yhdeksi parhaista kehittyvistä maista, esiintyy täällä siitä huolimatta ylisukupolvista huono-osaisuutta. Tutkimuksessa

vastataan kysymyksiin mitä on ylisukupolvinen huono-osaisuus, sekä miten yksilön elämänculussa se on rakentunut. Muita tarkastelun aiheita ovat se, kuinka huono-osaisuus siirtyy sukupolvelta toiselle, miten se asemoituu osaksi hyvinvointivaltiota ja miten sosiaalisten ongelmien hallintajärjestelmä toimii ja uudistuu. Sekä voiko palveluntuotannon sosiaalisia käytäntöjä uudistamalla vähentää ylisukupolvista huono-osaisuutta vielä tehokkaammin. Tutkimuksessa käytettiin ensisijaisesti haastatteluaineistoa, joka koostui aikuissosiaalityön ja lastensuojelun piirissä olleiden henkilöiden litteroiduista haastatteluista.

6 YLISUKUPOLVISESTI PERIYTYVÄT ILMIÖT

6.1 Terveys ja mielenterveys

Useiden lähteiden mukaan mielenterveys- ja päihdeongelmat ovat sukupolvelta toiselle siirtyviä ilmiöitä. Vanhemman sairastaessa mielenterveys- tai päihdeongelmaa, vaikuttaa tämä lapseen useimmiten negatiivisesti. Tällöin lapsen tasapainoinen arki horjuu eli kehitysympäristö kärsii ja lapsi on alttiimpi näin myös itse mielenterveysongelmille. Masennuksen on todettu siirtyvän sukupolvelta toiselle. Myös monenlaiset muut ongelmat perheessä, esimerkiksi perheen taloudessa, voivat altistaa vahvasti mielenterveyspalveluiden tarpeellisuuteen. Vanhempien ongelmallisen alkoholinkäytön on todettu ylisukupolvistuvan ja erityisesti pitkäaikaisen alkoholinkäytön on nähty jatkuvan sukupolvelta toiselle. Päihteiden käytön on nähty heijastuvan lapseen tutkimusten mukaan käytöshäiriöinä. Myös vanhempien pitkäaikaisen päihdeongelman on nähty vaikuttavan lapsen kehitykseen aiheuttaen mahdollisia kehityshäiriöitä, joiden seuraukset voivat jatkua pitkälle aikuisuuteen. Sekä raskaana olevan naisen lapsi, että perheessä kasvavat lapset ovat molemmat alttiita näille kehityshäiriöille. Ongelmien on todettu aiheuttavan myös turvattomuutta ja sosiaalista eristäytymistä. Valtaosa lähteistä mainitsevat vielä muut terveyteen liittyvät ongelmat, jotka siirtyvät sukupolvelta toiselle. Terveysteen liittyvillä tekijöillä on todettu olevan vaikutusta ylisukupolvisten ketjujen muodostuessa. (Flinck & Paavilainen; Rantanen & Paavilainen; Nousiainen, Petrelius & Ylikruka; Pekkarinen; Talonen.)

6.2 Koulutus- ja tulotaso

Vanhempien tuloja ja koulutusta pidetään ylisukupolvisina ilmiöinä. Erityisesti matala koulutustaso nousee tutkimuksissa esille. On todettu, että matalasti koulutettujen vanhempien lapset jäävätkin matalasti koulutetuiksi tai jopa ilman koulutusta, kun taas korkeasti koulutettujen vanhempien lapset ovat myös todennäköisemmin korkeasti koulutettuja. Matalan koulutustason onkin nähty johtavan työttömyyteen. Työttömyys ja erityisesti pitkäkestoinen työttömyys on todettu ylisukupolvistuvan ja näin ollen myös toimeentulovaikeudet siirtyvät sukupolvelta toiselle. Heikkotuloiset ja työttömät ajautuvatkin helposti taloudellisen huono-osaisuuden puolelle, jolloin toimeentulovaikeuksista tulee ongelma ja turvaudutaan mahdollisesti sosiaaliturvan saamiseen. (Flinck & Paavilainen; Kallio, Hautala & Erola; Pekkarinen; Rantanen & Paavilainen; Saari, Eskelinen & Björklund; Talonen.)

6.3 Köyhyys ja syrjäytyminen

Köyhyys ja huono-osaisuus on todettu olevan ylisukupolvisesti periytyviä ilmiöitä. Huono-osaisuutta selitetään myös hyvin moniulotteisesti, sillä se on laaja käsite, jolle ei ole yksiselitteistä vastausta. Tällä tarkoitetaan sitä, että huono-osaisuutta voidaan selittää monella tapaa. Se voidaan nähdä esimerkiksi pieninä tuloina, matalana koulutustasona, työttömyytenä tai sairauksina. Toisaalta voidaan myös nähdä joku huono-osaisena suhteessa toiseen, siis ymmärretäänkin esimerkiksi hyvinvointivajeiden kautta. Huono-osaisuuden ylisukupolvistumiseen vaikuttavat monet tekijät, kuten geneettiset, biologiset, psykososiaaliset ja sosioekonomiset tekijät yksilöiden ja perheiden tasolla. Sosioekonomisten ja taloudellisten tekijöiden ylisukupolvistumista on tarkasteltu ja niillä on todettu olevan yhteys lasten köyhyyteen aikuisiällä. Sosioekonomiset tekijät nähdään perheen sosioekonomisina resursseina eli hyvinvoinnin aineellisinä voimavaroina, kuten tuloina ja pääomana. Taloudelliset vaikeudet siis siirtyvät myös sukupolvelta toiselle. Perhetaustalla on vaikutusta tuloihin, vanhempien tulot voivat vaikuttaa merkittävästi ja siirtyä sukupolvien välillä. Toimeentulotuen asiakkuus nähdään taloudellisena huono-osaisuutena. Sosiaaliturvan saaminen voi olla lapsuudesta vanhemmilta opittua ja näin ollen häpeän kokemuksen häviäminen siirtyy, jolloin se on lähtöisin käyttäytymismallista. Toisaalta lapsuudessa on voitu kokea vanhempien lailla koulutuksen tai työttömyyden puutetta, jolloin pienituloisuus siirtyy. Ja

erityisesti pitkäaikaisen sosiaaliturvan asiakkuuden on nähty siirtyvän sukupolvelta toiselle, eli riski lapsen köyhyyteen aikuisiällä on suurempi, jos vanhemmilla on ollut toimeentulotukiasiakkuus. Myös vanhemman toimeentuloasiakkuuden pituudella on nähty olevan merkitystä ylisukupolvistumisessa.

Köyhyyttä ei tule nähdä vain taloudellisena asiana, sillä vaikutukset voivat olla suurempia kuin pelkkä resurssien puute. Esimerkiksi ihmissuhdeongelmat, stressi, turvattomuus ja häpeä ovat vaikutuksia tästä. Myös yksinäisyys ja syrjäytyminen, sekä ihmissuhdeongelmat ovatkin ylisukupolvisia ilmiöitä. Sosiaalisen pääoman on todettu siirtyvän sukupolvelta toiselle, millä tarkoitetaan esimerkiksi sosiaalisen luottamuksen ja sosiaalisten verkostojen siirtymistä. (Flinck & Paavilainen; Kallio, Hautala & Erola; Nousiainen, Petrelius & Ylikruka; Rantanen & Paavilainen; Saari, Eskelinen & Björklund; Talonen.)

6.4 Kaltoinkohtelu ja väkivalta

Fyysisen ja psyykkisen kaltoinkohtelun ilmiötä pidetään tyypillisenä sukupolvelta toiselle siirtyvänä ilmiönä. Kaltoinkohtelu voi olla vaaraksi lapsen normaalille kehitykselle, terveydelle ja hyvinvoinnille, vaikuttaen haitallisesti lapseen heikentäen oppimista ja aiheuttaen käyttäytymisongelmia. Kaltoinkohtelusta on todettu aiheutuvan lapselle stressiä, jonka seurauksena saattaa aiheutua muutoksia lapsen hermo-, verenkierto-, immuuni- ja metaboliseen järjestelmään. Myös laiminlyönnin on todettu kuuluvan näihin tyypillisiin ilmiöihin. Laiminlyönnillä tarkoitetaan tässä lapsen huolenpidon laiminlyöntiä, jossa lapsen hoidon ja huolenpidon tarpeisiin ei vastata. Se voi sisältää puutteita tai jopa kyvyttömyyttä tarjota lapsen tarpeisiin vastaavaa suojaa ja hoitoa. Väkivallan on nähty heijastavan lapseen haitallisesti. Vanhempien käytöstavat siirtyvät sukupolvelta toiselle. Lasten laajat käyttäytymisongelmat ovat seurausta vanhempien käyttäytymistavoista. Myös lapsuudenkodin ristiriidat on nähty vaikuttavan vielä myöhemmin lapsen elämässä. Monet kasautuvat ongelmat lisäävät esimerkiksi lastensuojelun tarvetta. (Flinck & Paavilainen; Pekkarinen; Rantanen & Paavilainen.)

7 YLISUKUPOLVISUUDEN PERIYTYMISEN KATKAISEMINEN

7.1 Palvelut

Palvelut nähdään tärkeänä osana ylisukupolvisten ilmiöiden ennaltaehkäisemisessä ja niihin puuttumisessa. Palveluita tulisi olla riittävästi saatavilla ja tietoa niistä tulisi olla jokaisella. Näin ollen markkinointi on hyvin olennainen osa myös palveluiden toteutumista. Usean lähteen mukaan myös palveluiden tulisi olla helposti saatavilla, millä nähdään olevan yhtäläisyyksiä myös edellä mainittuihin aisoihin. Apua tulisi olla saatavilla matalalla kynnyksellä ja siihen tulisi olla helppo turvautua. Tähän voidaan näin ollen nostaa luottamuksen ja helpon lähestymisen välisen yhteyden merkitys.

Esiin nousee useasti myös organisaation resurssien riittävyys, organisaation tulee olla toimiva, sekä palvelun tarjoajalle, että asiakkaalle. Riittävät resurssit takaavat palveluiden kyvyn toimia tarkoituksen mukaisesti ja odotetusti, sekä pystytään vaikuttamaan asiakkaiden pärjävyyteen. Aika- ja tilaresurssien huomioiminen on tärkeää hoidon toteutumisen kannalta. Palveluita tulisi olla saatavilla riittävästi ja tarpeen tullen niitä tulisi lisätä. Palveluiden laatuun tulisi kiinnittää huomiota ja niitä tulisi laajentaa. On kiinnitettävä huomiota ennaltaehkäiseviin palveluihin, jolloin sukupolvelta toiselle siirtyvien ilmiöiden jatkumoon pystytään puuttumaan varhaisissa ajoin tai jopa katkaisemaan kierre kokonaan. Palveluiden saaminen oikeaan-aikaan onkin myös merkittävä tekijä ennaltaehkäisyssä ja katkaisussa. Oikea ajoitus voikin olla merkittävä ja kohtalokas ja myös tämä vaatii sekä ammattilaiselta ammattitaitoa osata puuttua ajoissa, sekä asiakkaalta uskallusta hakea ja vastaanottaa apua. (Flinck & Paavilainen; Nousiainen, Petrelius & Ylikruka; Pekkarinen; Rantanen & Paavilainen; Saari, Eskelinen & Björklund; Talonen.)

7.2 Tiedon lisääminen

Yhdeksi merkittäväksi tekijäksi on useasti nostettu tiedon lisääminen asiakkaalle. Asiakkaalle tulisi tarjota riittävästi tietoa ja sen tarjoamista onkin vahvistettava. Tietoa tulisi asiakkaalle lisätä erilaisista palveluista, oikeuksista ja velvollisuuksista. Asiakkaalle voi olla epäselvää mitä uskalltaa puhua ja missä. On tärkeää, että asiakas saa

asiansa sanotuksi ja tulee näin ollen kuulluksi ja ymmärretyksi oikein. (Flinck & Paavilainen; Nousiainen, Petrelius & Ylikruka; Pekkarinen; Rantanen & Paavilainen.)

7.3 Ammattitaidon kehittäminen

Ammattilaisilla on suuri merkitys hoidon toteutumisessa. On tärkeää tiedostaa ammattilaisten halu tehdä työtä, motivoituneet työntekijät ovat mittaamattoman arvokkaita. Ammattilaisten jaksamista on ylläpidettävä, toimintakykyä ja resilienssiä vahvistettava, joiden mahdollistaminen vaatii ammattilaisille mahdollisuutta jatkuvaan ohjaukseen ja reflektointiin. Resilienssillä tarkoitetaan selviytymistä ja palautumista vaikeista ja haastavista tilanteista. Toimintakyvyllä taas ammattilaisen kykyä toimia näissä haastavissa tilanteissa. Työnohjausta on saatava riittävästi. Ammattilaisella tulee olla oikeanlainen ja riittävä koulutus työhön, sekä osaamista on kehitettävä jatkuvasti.

Moniammatillisesta työyhteisöstä on todettu olevan hyötyä ilmiöiden ennaltaehkäisyssä ja niihin puuttumisessa. Moniammatillisessa työyhteisössä toimivat yleensä useat eri koulutuksen omaavat ammattilaiset, jotka ammentavat tietoa toinen toisiltaan ja työskentelevät näin ollen yhdessä. Arvokasta on saada tietoa monenlaisista eri näkökulmista. Myös monitoimijaisesta yhteistyöstä on todettu olevan hyötyä, jossa toiminta pyritään pitämään ennaltaehkäisevänä. (Flinck & Paavilainen; Nousiainen, Petrelius & Ylikruka; Pekkarinen; Rantanen & Paavilainen.)

7.4 Asiakkaan kohtaaminen

Asiakas tulisi kohdata kunnioittavasti, huomioiden yksilöllisyys, sekä näin ollen perhekokonaisuutena. Useat lähteet nostavat esiin asiakkaan kokonaisvaltaisen huomiointin. Perheen tilannetta tulee tarkastella laaja-alaisesti ja tilanne tulisi kartoittaa tarkoin. Tässä nousevat huomattavasti esiin myös luottamuksellinen suhde, sekä ammattilaisen ammattitaidon merkityksellisyys. On tärkeää, että asiakkaalla on luottamus hoitoon, sekä ammattilaiseen. Ja luottamussuhteen luominen onkin merkityksellinen asia hoidon edistymisessä ja tavoitteisiin pääsemisessä. Lasten ja perheiden kohdalla kokonaisvaltainen näkökulma on lähes edellytys.

Merkitykselliseksi nostettu luottamuksellisen suhteen luominen tuo jatkuvuutta, pysyvyyttä ja on kannatteleva voimavara. Luottamuksen kautta myös ammattilainen pääsee lähemmäs asiakasta, jolloin esimerkiksi tärkeäksi asiaksi noussut voimavarojen tunnistaminen helpottuu. Näitä voimavaroja tulisi tukea, mitkä useasti nähdään vahvuuksina. Luottamuksellisuus ja vuorovaikutuksen merkitys tukevat myös tiiviisti toisiaan, joiden läsnä ollessa yhteistyö on sujuvaa. On tärkeä näyttää asiakkaalle kiireettömyys ja antaa aikaa. Asiakkaalle tulee antaa tukea varhain. Ammattilaisen on siis hyvä osata tunnistaa huolet varhain, jolloin aikainen ennaltaehkäisy on mahdollista, näin se on keskeistä ja vaikuttavaa. Perheiden kanssa tiivis yhteistyö on tärkeää, jotta ammattilainen tunnistaa ja kykenee havainnoimaan perheen tilannetta oikeanlaisesti. Tässä tulee esiin myös luottamuksen tärkeys, jotta perhe kykenee toimimaan normaalisti ja avoimesti ammattilaisen kanssa. Kontrollointia ja valvontaa tulisi välttää.

Erilaiset työskentelytavat on myös todettu merkityksellisiksi, kuten intensiivinen tai lapsikeskeinen työskentely. Näiden on nähty olevan hyvänä tukena ja suuntana ammattilaisen ja asiakkaan välisessä työskentelyssä ja vuorovaikutuksessa. Esimerkiksi lapsikeskeinen työskentely, jossa kuunnellaan sekä vanhempaa, että lasta ja yhdistetään näistä asioista kokonaisuus. Myös vanhemman lapsuudella on merkittävä rooli. Tärkeä on siis huomioida myös lapsi ja tämän sanoma. (Flinck & Paavilainen; Nousiainen, Petrelius & Ylikruka; Pekkarinen; Saari, Eskelinen & Björklund.)

8 TULOKSET

8.1 Pärjäävyyden vahvistaminen

Tutkimuksista nousee esiin hyvin yhteneviä ylisukupolvisuuden ilmiöitä. Huono-osaisuuden on todettu siirtyvän sukupolvelta toiselle, johon pieni osa jää jumiin tähän kierteseen, mutta valtaosan on nähty pääsevän kierteestä eroon. Kuitenkaan huono-osaisuuden siirtymistä sukupolvelta toiselle ei tulisi pitää liian vähäpätöisenä ongelmana, sillä ongelmat eivät kasaannu vain yksilöiden ja heidän läheistensä ympärille vaan saattavat vaikuttaa merkittävästi myös yhteiskuntaan. Huono-osaisuuden

ylisukupolvistumiseen vaikuttavia tekijöitä on melko suuri määrä, joista tutkimuksissa ovat esiin nousseet työttömyys, toimeentulovaikeudet, mielenterveys- ja päihdeongelmat tai muut terveysongelmat. Myös yksinhuoltajuus, terveyserot, kehityshäiriöt ja varhaislapsuuden ongelmat nähdään sosiaalisen huono-osaisuuden ja sosiaalisen syrjäytymisen ilmiön tekijöinä. Erilaisten sosiaalisten ongelmien on todettu siirtyvän sukupolvelta toiselle, tämänkaltaisia sosiaalisia ongelmia ovat esimerkiksi matala koulutustaso, köyhyys, toimeentulotuen asiakkuus, työttömyys ja varhainen vanhemmuus.

Tutkimuksissa korostuu ennaltaehkäisevä työ, tähän tulisi kuitenkin kiinnittää vielä enemmän huomiota, sillä varhainen puuttuminen nähdään tärkeänä tekijänä. Varhaisen puuttumisen tulisi tapahtua ajoissa ja näin ylisukupolvisuuden pysäyttämiseen päästään hyvissä ajoin puuttumaan. Varhaista puuttumista vaikeuttavia tekijöitä ovat kaltoinkohtelun arkaluontoisuus, työkiire, työntekijöiden asenteet, yhteisten ohjeiden hyödyttömyys, sekä yhteistyön tehottomuus. Tunnistamisen parantamiseksi tulisikin ammattilaisten koulutusta lisätä, työnohjauksen tärkeyttä korostaa, ammattilaisten asennemuutoksia tapahtuvan, sekä löytää käyttökelpoisia välineitä tunnistamiseen. Palvelujen sujuva saatavuus on noussut tutkimuksissa tärkeäksi tekijäksi ennaltaehkäisyssä, myös avun pyytämisen ei tulisi näkyä heikkoutena, vaan vahvuutena. Luottamussuhteen luominen asiakkaaseen nähdään tärkeänä, näin päästään lähelle asiakasta ja ongelmaa. Pystytään pitämään tiivis ja avoin yhteistyö, mikä nähdään myös tärkeänä. Tutkimuksista nousee esiin moniammatillisen toimijuuden hyödyllisyys osana ennaltaehkäisevää työtä. Yhtenevää tutkimuksissa on myös osaamisen ja ammattitaidon ylläpitäminen, sekä kehittäminen. Näin pystytään myös varmemmin ja luotettavammin tunnistamaan ja ymmärtämään taustalla olevia tekijöitä. Monen tutkimuksen tuloksista nousi esiin juuri ammattilaisten koulutuksen lisääminen. Tutkimuksista on havaittavissa myös ikätasojen erot ja lapsien huomioiminen. Asioiden selittäminen ikätasonsa mukaisesti on tärkeää ja tulisi työskennellä lapsikeskeisesti ja -lähtöisesti. Lapset puheeksi menetelmä onkin varmasti tehokas työkalu myös tämänkaltaisten asioiden käsittelyssä. Lapset puheeksi menetelmä on keinona hyvä ja soveltuukin varmasti myös ylisukupolvisten ilmiöiden periytymisen puuttumiseen. Tällöin näemme lapsessa haasteita ja meillä on keinoja ottaa asiat puheeksi, jolloin voimme vaikuttaa väliintuloon ja päästään näin ollen toimiviin ratkaisuihin ja pystytään perhettä tukemaan oikealla tavalla. Varhainen tunnistaminen vaatiikin sekä työntekijältä, että

palvelujärjestelmältä toimivuutta ja tämä on jokseenkin esille noussut kehityksen kohde. Tulisikin löytää toimivat keinot hyödynnettäväksi varhaiselle tunnistamiselle.

8.2 Tulosten tarkastelu

Monet tekijät vaikuttavat moneen, eikä mihinkään ole niin yksiselitteistä vastausta. Joihinkin ilmiöihin käsiksi pääseminen vaatii monta kiemuraa, kuitenkin pääpiirteittäin kaikki havainnoimani ja haluamani osat olen saanut koottua paikoilleen. Monet tekijöistä ovat myös altistavia, sekä suoraan sukupolvelta toiselle siirtyviä ja tässä keskityinkin juuri ylisukupolvisesti siirtyviin ilmiöihin. Osan ilmiöistä olisi voinut selittää tarkemmin, mutta lähteiden sisällön vuoksi tämä jäi mielestäni hieman suppeaksi. Kuitenkin onnistuneesti tuli vastattua juuri tutkimuskysymyksiin, vaikka melko pintapuolisesti. Pyrin kuitenkin oman näkemykseni mukaan tärkeällä tavalla perustelemaan ilmiöitä ja merkityksiä sopivalla tavalla.

Kun ylisukupolvisten ilmiöiden periytymisen ennaltaehkäisemisen ja puuttumisen keinoja tarkastelee, huomaa kuinka käsikädessä asiat kulkevat. Miten monilla asioilla on merkitystä ja kuinka paljon asioista löytää yhtäläisyyksiä. Voikin siis olla vaikea puuttua ja ennaltaehkäistä ylisukupolvisesti periytyviä ilmiöitä, jos jokin osa-alueista jää hoidon ulkopuolelle. Onkin hyvin merkityksellistä hoidon onnistumisen kannalta, että jokaisella tekijällä on oma roolinsa ja ne ovat kaikki käytössä. Yksinkertaisesti esimerkiksi, jos asiakkaalle on tarjolla kaikki mahdollinen tuki, muttei asiakas ole itse kykeneväinen tai halukas ottamaan apua vastaan, voi hoito jäädä merkityksettömäksi. Tällöin ei päästä haluttuun lopputulokseen ja hoito jää vaillinaiseksi, eikä saada odotettuja tuloksia aikaan.

Koska erityisesti tietynlaiset arkaluontoiset asiat koetaan vaikeaksi ottaa puheeksi ja asioita ei perhe itse uskalla tuoda esiin, on tunnistaminen ja puuttuminenkin vaikeaa. Useissa lähteissä puhuttiin tuen ja tiedon vahvistamisesta. Tiedon vahvistaminen sekä asiakkaalle, että ammattilaisille ammattitaitoa kehittäen on nähty merkityksellisenä asiana. Ammattilaisille on tärkeä antaa riittävästi tietoa myös palvelujärjestelmästä ja sen toimivuudesta. Tämä asia ei tutkimuksista noussut esiin ja ammattilaisen tulisi tuntea palvelujärjestelmä riittävän hyvin, jotta osaa ohjata asiakasta myös oikeaan

suuntaan ja oikeisiin palveluihin. Tuen tarjoaminen asiakkaalle on myös todettu olevan tärkeää. On myös mainittu ammattilaisen työnohjaus, joka voidaan toisaalta suhteuttaa tuen saamiseen myös ammattilaisille. Resilienssien ja toimintakyvyn vahvistaminen, vaikuttavat ammattilaisten jaksamiseen. Ammattilaisilla on myös oikeus saada tukea, mikä vaikuttaa ammattilaisen toimintakykyyn huomattavasti.

9 POHDINTA

9.1 Johtopäätökset ja pohdinta

Kirjallisuuskatsauksen tulokset osoittivat ylisukupolvisuuden tärkeäksi ja myös ajan-kohtaiseksi aiheeksi. Aiheena ylisukupolvisuus on hyvinkin laaja ja monialainen, sekä minusta hyvinkin mielenkiintoinen. Tutkittavaa vielä varmasti löytyy ja koko ajan tässä etenemme suuntaan, jossa avautuu uusia mahdollisuuksia. Koska osa käsitteistä jäi vielä auki ja ovat laajoja, voitaisiin tulevaisuudessa miettiä käsitteiden tarkoitusta hoitotyön kontekstissa. Tämänkaltainen aihe vaatii valtavan paljon myös aikaa, sekä kärsivällisyyttä, sillä sen täydellinen ymmärtäminen on vienyt itseltäni valtavasti aikaa ja myös halu kehittää osaamista on vienyt vauhdilla eteenpäin. Mielenkiinnolla seuraan tulevaisuudessa uusia tutkimuksia ja julkaisuja ylisukupolvisuuden ilmiöön liittyen. Opinnäytetyö onnistui mielestäni hyvin, vaikka koen osan asioista jäävän huomiotta. Uskon tämän johtuvan alkukankeudesta ja siitä, että tämä on ensimmäinen opinnäytetyöni, joten opittavaa oli ja on vielä valtavasti. Ristiriidat ja virheet saattavat syntyä epähuomiossa ja ei tarkoituksen mukaisesti, näihin olen kuitenkin parhaani mukaan koittanut puuttua.

Osa lähteiksi valituista materiaaleista olivat hyvin laajoja teoksia, joiden läpi lukemisen ja ymmärtämisen prosessissa meni valtavan paljon aikaa. Kuitenkin koin sen hyvinkin palkitsevaksi, sillä materiaali on ollut mielestäni rikasta, vaikka tarkoin perehtyminen myös varmasti jonkin verran osin ajan tuhlaamista. Aihe vei mennessään, mitä syvemmälle työssä eteni. Mainitsinkin aiemmin työssäni että, osa ilmiöistä kuvailtiin melko suppeasti valituissa lähteissä ja valitsisinkin jatkossa vielä erilaisempia

lähteitä. Nämä lähteet kuitenkin tukivat hyvin toisiaan, vaikka osassa lähteissä olikin materiaalia lainattu toisesta lähteestä. Eli lähteiden valintaan voisi jatkossa kiinnittää vielä enemmän huomiota. Tässä selkeästi kehittynyt ja näin jälkikäteen osaa kriittisesti arvioida omaa lähteiden käyttöä.

9.2 Eettisyys ja luotettavuus

Eettisyys ja luotettavuus ovat toisiinsa tiiviisti sidoksissa. Kun kuvailevan kirjallisuuskatsauksen vaiheet ryhmittää, edistää se menetelmän käytön luotettavuutta. Tutkimusetiikkaa tulee noudattaa aineistoa valittaessa ja käsiteltäessä, tällöin raportoinnin oikeanmukaisuus, tasavertaisuus ja rehellisyys ovat taattuna. Myös tutkimuskysymys vaikuttaa luotettavuuteen, joten sen tulee olla esiteltynä teoreettisesti perustellusti ja selkeästi. (Kangasniemi ym., 2013, s. 291–301.) Kaikki kirjallisuuskatsaukseen valitut aineistot tulisi arvioida, näin voidaan kuvata ja määritellä artikkeleissa esitettyjen tulosten luotettavuutta. Tavoitteena on arvioida tutkimusartikkelien pätevyyttä, sekä tulosten merkittävyyttä ja yleistettävyyttä. Yleensä tutkimusartikkelin arvioinnin suorittaa kaksi pätevää henkilöä, jolloin tuloksia saadaan keskenään verrattua ja näistä tehdä yhtenevät päätökset. (Stolt, ym., 2015, s. 69.) Tutkimusaineisto on kerätty eettisiä periaatteita noudattaen. Alkuperäisiä aineistoja on kunnioitettu ja tutkimukseen on tuotettu luotettavaa ja rehellistä tietoa. Tarkoituksena tuottaa terveys- ja hyvinvointialan työntekijöiden hyödynnettäväksi laadukasta ja julkista tietoa. Tutkimuksia ylisukupolvisuuteen liittyen on kuitenkin melko vähän, ja jatkotutkimusaiheita varmasti löytyy valtava määrä. Aihe on myös kuitenkin hyvin laaja ja aikaa vaativa.

Pyrin työssäni arvioimaan tutkimusten luotettavuutta mahdollisimman hyvin, jotta tutkimustieto olisi totuudenmukaista. Luotettavuuden arviontiin olen laatinut sisäänotto- ja poissulkukriteerit, joita olen tutkimuksia etsiessäni noudattanut. Käytetyt tutkimukset ovat ajantasaisia, enintään kymmenen vuotta vanhoja. Työn luotettavuuden arviontiin olen hyödyntänyt myös CASP- laadun arviointimenetelmää, jonka avulla käytettyjen tutkimusten laatua arviotiin. Tämä on oma arvioni käyttämistäni tutkimuksista. (LIITE 3) Maksimi pistemäärä yhdestä tutkimuksesta on 20 pistettä. Valikoitujen tutkimusten kokonaispisteet kohdistuivat välille 19-20, mikä kertoo valittujen

tutkimusten erittäin hyvästä laadusta ja luotettavuudesta CASP arviointitaulukon mukaan. Alkuperäisten tutkimusten arviointi lisää tämän opinnäytetyön luotettavuutta, tässä käytetty muokattua CASP-laadunarviointi taulukkoa (Critical Appraisal Skills Program). Pisteytys on tehty asteikolle 0-2, jossa 0 tarkoittaa ”ei”, 1 tarkoittaa ”osittain” ja 2 ”kyllä”. (Nevala, ym., 2014, s. 40.)

Tutkimuksia on tulkittu kriittisesti ja niihin on perehdytty tarkoin. Luotettavien lähteiden käyttöön on kiinnitetty huomiota, ne on valittu kriittisesti. Tutkimustulosten luotettavuuteen voi kuitenkin vaikuttaa negatiivisesti se, että tekijällä ei aikaisempaa kokemusta kirjallisuuskatsauksen laatimisesta ole. Aineistoa olen pyrkinyt kuvaamaan mahdollisimman hyvin uskottavuuden lisäämiseksi, aineistoihin on myös näin perehdytty tarkoin ajan kanssa. Lähteet on valittu luotettavilta sivuilta ja kirjallisuudesta, laadittuja kriteereitä noudattaen. Tuotettu teksti on työn tekijän itse kirjoittamaa, ellei toisin mainita. Käytetyt aineistot ovat kaikki suomenkielisiä. Sillä englanninkielisiä aineistoja tarkastellessani huomasin, että oma kielitaitoni vaikuttaisi tällöin negatiivisesti työn luotettavuuteen. Silloin tekstin sisällön tulkitseminen saattaisi muuttua, eikä näin ollen pitäisi paikkaansa. Tämänkaltaista riskiä en halunnut tämän työn kohdalla ottaa, joten kaikki valitut aineistot ovat suomenkielisiä.

9.3 Opinnäytetyöprosessin kuvaus ja ammatillinen kasvu

Opinnäytetyöopintoni alkoivat syksyllä 2021, jolloin opinnäytetyön aihevalinnat tehtiin. Aloitin työskentelyn opinnäytetyömme aiheen parissa parini kanssa. Kuitenkin aikataulusyistä, sekä yhteistyön sujuvuudesta johtuen päädyimme melko äkillisesti omiin aiheisiin. Lopulta päädyin valitsemaan itselleni uuden aiheen ja valitsinkin aiheen, joka vaikutti siinä kohtaa kohtalaisen mielenkiintoiselta. Mielenkiintoinen ja monipuolinen aiheenvalinta antoi melko selkeän suunnan lähteä työstämään työtä, ja syvennyttyäni aiheeseen se kosketti ja herätti mielenkiintoa koko ajan enemmän. Aloitin suunnitelman tekemisen vuoden 2021 loppupuolella ja sainkin sen melko nopeasti valmiiksi. Heti sen jälkeen aloitin kirjoittamaan varsinaista opinnäytetyötä ja perehtymään valitsemini materiaaleihin. Koko opinnäytetyö prosessin ajan olen

työskennellyt sairaanhoitajan sijaisuudessa, mikä on tuonut myös osakseen haasteita etenemisessä, sekä aikatauluhaasteita.

Tätä opinnäytetyötä tehdessä ammatillinen kasvuni on ollut merkittävää, omat valmiuteni ovat kehittyneet moneen suuntaan. Opinnäytetyön olen tehnyt yksin, joten vastuu työn etenemisestä on ollut kokonaan minulla. Tämä on toisaalta myös positiivinen asia. Vaikka parityöskentelyn merkittävyys onkin tärkeää ja siinä kehittyvät tiimityöskentelytaidot, josta hyötyä on sairaanhoitajan ammatissa. Koen että yksin työn tehdessäni olen kehittynyt vastuunottamisessa ja työn organisoimisessa erityisen hyvin, näistä taidosta tulee varmasti olemaan hyötyä tulevaisuudessa, sekä eritoten sairaanhoitajan ammatissa. Tulevaisuudessa osaankin hakea tietoa lähdekriittisesti, sillä tämä taito on huomattavasti näin opiskeluaikana kehittynyt. Erityisesti tätä opinnäytetyötä tehdessä materiaalia etsiessä ja läpi käymisessä luotettavuuden huomioiminen onkin saanut uudenlaisen merkityksen. Sairaanhoitajana voi kehittyä koko ajan ja omaa ammatillisuutta tuleekin kehittää jatkuvasti ajankohtaisen tutkitun tiedon avulla.

Opinnäytetyön aihe alkoi tuntua entistä mielenkiintoisemmalta, mitä syvemmmälle aiheen kanssa eteni. Mielenkiintoinen ja monipuolinen aihe motivoi työn tekemistä eteenpäin ja aiheeseen tarkoin perehtymistä. Olen oppinut ylisukupolvisuudesta ja sen merkityksellisyys on opinnäytetyötä tehdessä tullut hyvin esille. Aihe on herättänyt itsessäni valtavasti ajatuksia ja kysymyksiä, sekä halua tutkia aihetta vielä lisää. Oppimani tieto ja taidot ovat arvokkaita tulevaisuudessa työskennellessäni sairaanhoitajana. Kaikista haasteista huolimatta opinnäytetyö on valmistunut ajallaan ja tarkoituksenmukaisesti. Opinnäytetyö on tehty hyödynnettäväksi kenelle tahansa, kuitenkin pääosin varmasti suunnattu hoitotyön opiskelijoille, sekä hoitotyöntekijöille ja uskon, että siinä on onnistuttukin. Tarkoitus laatia kirjallisuuskatsaus ylisukupolvisuuden käsitteestä. Työssä on tarkasteltu ylisukupolvisuuden käsitettä, sekä sitä minkälaisin keinoin voidaan puuttua näiden ilmiöiden periytymiseen ja näin ollen tukea pärjäävyyttä. Tavoitteet ovat täyttyneet, sekä tutkimuskysymyksiin on onnistuneesti vastattu.

LÄHTEET

Flinck, A. & Paavilainen, E. (2016.) Ylisukupolvisen lasten kaltoinkohtelun ehkäiseminen lasten ja perheiden palveluiden haasteena. Teoksessa Puheista tekoihin! Ylisukupolvisten ongelmien ehkäiseminen lastensuojelussa ja perhe- ja sosiaalipalveluissa. (toim.) Nousiainen, K., Petrelius, P. & Ylikruka, L. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen työpaperi. Viitattu 20.11.2021. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/130733/URN_ISBN_978-952-302-677-3.pdf?sequence=1

Kallio, J., Hautala, H. & Erola, J. (2020.) Vanhempien huono-osaisuuden yhteys lasten koulupudokkuuteen. Teoksessa lapsiperheiden köyhyys & huono-osaisuus. (toim.) Teoksessa Kallio, J. & Hakovirta, M. Vastapaino.

Kangasniemi, M., Utriainen, K., Ahonen, S-M., Pietilä, A-M., Jääskeläinen, P. & Liikanen, E. (2013). Kuvaileva kirjallisuuskatsaus: eteneminen tutkimuskysymyksestä jäsenettyyn tietoon. *Hoitotiede*, 25, (4).

Mielenterveystalo.fi. www-sivut. Viitattu 22.11.2020. https://www.mielenterveystalo.fi/aikuiset/itsehoito-ja-oppaat/oppaat/lapset_puheeksi/Pages/default.aspx

Mieli.fi www-sivut. (2021). Mitä ovat toimiva arki ja pärjäävyys perheissä? <https://mieli.fi/materiaalit-ja-koulutukset/tietoa-mielenterveyden-vahvistamisesta/perheet/perheen-hyvinvointi-ja-toimiva-arki/>

Mieli ry www-sivut. (2021). Lapset puheeksi- menetelmä. Viitattu 22.11.2021. <https://mieli.fi/materiaalit-ja-koulutukset/tietoa-mielenterveyden-vahvistamisesta/perheet/toimiva-lapsi-ja-perhe-tyo/lapset-puheeksi-menetelma/>

Nevala, N., Pehkonen, I., Koskela, I., Ruusuvoori, J. & Anttila, H. (2014.) Työ olosuhteiden mukauttaminen vammaisilla henkilöillä: vaikuttavuus sekä estävät ja edistävät tekijät. Järjestelmällinen kirjallisuuskatsaus. Helsinki: Kela, Työpapereita 61. <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/135671>

Nousiainen, K., Petrelius, P. & Ylikruka, L. (2016). Johdanto teemaan: Ylisukupolvisesta näköalattomuudesta muutokseen - näköalaistavan sosiaalityön tunnustelua. Teoksessa Puheista tekoihin! Ylisukupolvisten ongelmien ehkäiseminen lastensuojelussa ja perhe- ja sosiaalipalveluissa. (toim.) Nousiainen, K., Petrelius, P. & Ylikruka, L. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen työpaperi. Viitattu 20.11.2021. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/130733/URN_ISBN_978-952-302-677-3.pdf?sequence=1

Pekkarinen, E. (2016). Arjen ja elämänhallinnan ongelmat lapsuudenperheessä - lastensuojelun näkökulma. Teoksessa Arjen jäljillä, nuorisobarometri 2015. (toim.) Myllyniemi, S. Grano Multiprint Oy 2016. Viitattu 23.11.2021. https://www.researchgate.net/publication/327766527_Pekkarinen_Elina_2016_Arjen_ja_elamanhallinnan_ongelmat_lapsuudenperheessa_-_lastensuojelun_nakokulma

Rantanen, H. & Paavilainen, E. (2018). Vanhemman voimien arviointi ja perheen varhainen tukeminen lasten kaltoinkohtelun ehkäisytyössä. Perheen vointia kuvaavan

lomakkeen (BCAP) käyttö lapsi- ja perhepalveluissa. Tampere. Viitattu 22.11.2021. https://www.tuni.fi/sites/default/files/media/file/vanhemmanvoinninarviointi_fi_fi-nal2019_0.pdf

Saari, J., Eskelinen, N. & Bjorklund, L. (2020). Raskas perintö. Ylisukupolvinen huono-osaisuus Suomessa. Gaudeamus

Salminen, A. (2011). Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyypeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasan yliopisto. Viitattu 19.11.2021. https://www.uwasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-349-3.pdf

Stolt, M., Axelin, A. & Suhonen, R. (2015). Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä. Turun yliopisto.

Talonen, S. (2021). Huono-osaisuuden ylisukupolvisuus toimeentulotukea saavien nuorten aikuisten näkökulmasta. Tampereen yliopisto. Kandidaatintutkielma. Viitattu 1.12.2021. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/125004/TalonenSanna.pdf?sequence=2>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos www-sivut. 2020. Lapset ja perheet. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/elamankulku/lapset-ja-perheet>

Kirjallisuushaun hakutaulukko

Tietokanta	Hakusanat ja hakutyypit	Tulokset	Hyväksytyt
SAMK Finna Kirjaston kokoelmat	ylisukupolvi* OR "sosiaalinen perimä" OR "sosiaalinen periytyvyys", 2011-2021, kirjat ja väitöskirjat	20	2
Google Scholar	(ylisukupolvinen OR ylisukupolvisuus OR "sosiaalinen perimä" OR "sosiaalinen periytyvyys") AND (ennaltaehkäisy OR ehkäisy OR ehkäiseminen OR ennaltaehkäisevä OR ehkäisevä OR ennaltaehkäisy -opinnäytetyö -gradu, 2011-2021	260	3
Medic	ylisukupolvi* OR "sosiaalinen perimä" OR "sosiaalinen periytyvyys", 2011-2021	8	0

Kirjallisuuskatsaukseen valitut tutkimukset

Tekijä(t), ot-sikko, vuosi, maa	Tutkimuksen tar-koitus	Kohderyhmä	Käytetyt mittarit / aineiston keruu	Keskeiset tulok-set
Nousiainen, ym., Puheista tekoi-hin! Ylisukupol-visten ongelmien ehkäiseminen lastensuojelussa perhe- ja sosiaali-palveluissa. 2016, Suomi.	Tarkoituksena on löytää vastauksia, miten ylisukupol-vinen huono-osai-suus tulee näky-viin ja miten il-miön kanssa voi-daan työskennellä perhe- ja sosiaali-palveluiden asia-kastyössä.	Perhe- ja sosiaali-palveluiden asia-kastyöhön	Julkaisu koostuu erilaisista artik-keleista.	Aika, luottamus ja vuorovaikutus ovat tärkeitä yli-sukupolvisten on-gelmien katkaise-misen kannalta. Perheiden palve-lut tulisi olla hel-posti saatavilla. Tärkeää on myös huomioida per-heenjäsenet yksi-lönä, että perhe yhtenä kokonai-suutena. Tarvi-taan myös uuden-laisia työtapoja.
Rantanen & Paa-vilainen, Van-hemman voinnin arviointi ja per-heen varhainen tukeminen lasten kaltoinkohtelun ehkäisytyössä. 2018, Suomi.	Tarkoituksena on luoda opas am-mattilaisten käyt-töön.	Suositus on osoi-tettu ammattilai-sille.	Oppaassa on käy-tetty tutkittua tie-toa siitä, mitkä tekijät lapsessa tai vanhem-massa, toimin-nassa tai elämän-tilanteissa ovat riskinä lapsen terveille ja tur-valliselle kas-vulle. Myös min-käläisiä oireita ja merkkejä kaltoin-kohtelu aiheuttaa lapsessa ja min-käläiset	Perheet tarvitse-vat enemmän tu-kea ja tietoa eri-laisista palve-luista, sekä oi-keuksista ja vel-vollisuuksista. Asiakas on tärkeä huomioida yksi-lönä, sekä mo-niammatillisen työn hyödylli-syys.

			menetelmät vähentävät lasten kaltoinkohtelua.	
Saari, Eskelinen & Björklund, Raskas perintö – Ylisukupolvisuuden huono-osaisuus Suomessa, 2020, Suomi.	Tarkoituksena kuvata aineistojen keskeisiä yksityiskohtia. Teoksessa on keskitetty kysymyksiin mitä on ylisukupolvinen huono-osaisuus, sekä miten yksilön elämäntulussa se on rakentunut, kuinka huono-osaisuus siirtyy sukupolvelta toiselle, miten se asemoituu osaksi hyvinvointivaltiota ja miten sosiaalisten ongelmien hallintajärjestelmä toimii ja uudistuu, sekä voiko palveluntuotannon sosiaalisia käytäntöjä uudistamalla vähentää ylisukupolvisuutta huono-osaisuutta vielä tehokkaammin.	Teos on osa laajempaa ”Huono-osaisin Suomi” - tutkimusohjelmaa, jossa on analysoitu kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevien Suomessa asuvien henkilöiden elämän edellytyksiä.	Aineistona käytettiin kolmenkymmenen vuoden henkilön litteroitua haastattelua, käytettiin teemahaastattelua. Toissijaisena aineistona tutkimuksessa käytettiin haastateltuja koskeva asiakirja-aineistoa.	Teoksessa on tarkasteltu huono-osaisuutta sosiologi- ja politiikan institutionaalisten rakenteiden osalta, tarkasteltu tilastollisia yhteyksiä, huono-osaisuuden rakentumisen kuvaaminen elämäntulun näkökulmasta, huono-osaisuuden politiikka ja pohditaan muutoksia.
Talonen Sanna, Huono-osaisuuden ylisukupolvisuus toimeentulotukea saavien	Tarkoituksena tutkia huono-osaisuuden ylisukupolvisuudesta	Kohderyhmänä ovat toimeentulotukea saavat nuoret aikuiset.	Aineistona on käytetty yhdeksää tieteellistä ja vertaisarvioitua	Huono-osaisuuden ylisukupolvisuuden mekanismeja on vaikea tunnistaa.

nuorten aikuisten näkökulmasta, 2021, Suomi.	toimeentulotukea saavien nuorten aikuisten näkökulmasta.		tutkimusartikkelia.	Ylisukupolvistunut huono-osaisuus ei johdu vain taloudellisten ja aineellisten resurssien puutteesta perheessä.
Pekkarinen, E. Arjen ja elämäntalouden ongelmien hallinnan ongelmat lapsuudenperheissä – lastensuojelun näkökulmia, 2015, Suomi.	Tarkoituksena tehdä analyysi lasten lapsuudenperheen sosiaalisista ongelmista ja siitä, millä tavalla näitä ilmiöitä kohdataan lastensuojelun sosiaalityössä. Artikkelissa tarkastellaan lapsiperheiden arkea ongelmanäkökulmasta.	Kohderyhmänä toimivat lapset ja lapsuuden perheet.	Tieteellinen artikkeli.	Asioihin tulisi puuttua herkemmin ja varmemmin, tuen tarjoamisen vahvistaminen asiakkaille, sekä ammattilaisten osaamisen kehittäminen ja resurssien lisääminen.

Opinnäytetyössä käytettävien tutkimusten luotettavuuden arviointi muokatulla CASP-arviointimenetelmällä. (Anttila, Koskela & Ruusuvoori, 2014). Asteikko: Kyllä (2), Osittain (1) Ei, (0).

CASP-arviointitaulukko

Kriteerit	Nousiainen, ym., Puheistatekoihin! Ylisukupolvisten ongelmien ehkäiseminen lastensuojelussa perhe- ja sosiaalipalveluissa. 2016, Suomi.	Pekkarinen, E. Arjen ja elämänhallinnan ongelmat lapsuudenperheissä – lastensuojelun näkökulmia, 2015, Suomi.	Rantanen & Paavilainen, Vanhemman voinnin arviointi ja perheen varhaisen tukeminen lasten kaltoinkohtelun ehkäisytyössä. 2018, Suomi.	Saari, Eskelinen & Björklund, Raskas perintö – Ylisukupolvisuuden huono-osaisuus Suomessa, 2020, Suomi.	Talonen Sanna, Huono-osaisuuden ylisukupolvisuus toimeentulotukea saavien nuorten aikuisten näkökulmasta, 2021, Suomi.
1.Oliko tutkimuksen tavoitteet selkeästi määritelty?	2	2	2	1	2
2.Oliko laadullinen tutkimusmenetelmä sopiva?	2	2	2	2	2
3.Oliko tutkimusasetelma perusteltu ja sopiko se vastaamaan tutkimuskysymyksiin?	2	2	2	2	2
4.Sopiiko tutkittavien rekrytointistrategia	2	2	2	2	2

tutkimuksen tavoitteisiin?					
5.Kerättiinkö tutkimusaineisto siten, että saatiin tutkimusilmiön kannalta tarkoituksenmukaista tietoa?	2	2	2	1	2
6.Oliko mahdollinen tutkijan vaikutus huomioitu tarkoituksenmukaisella tavalla?	2	2	2	2	2
7.Oliko tutkimuksen eettiset seikat otettu huomioon?	2	2	2	2	2
8.Oliko tutkimuksen analyysi riittävän tarkkaa ja perusteellista?	2	2	2	2	2
9.Oliko tutkimuksen tulokset selkeästi ilmaistu?	2	2	2	2	2
10.Kuinka hyödyllinen tutkimus oli?	2	2	2	2	2
Pisteet yhteensä.	20	20	20	18	20